

FAKTABLAD OM SVENSKA KYRKANS EKONOMI

Uppdaterat: 2012-05-30

Betydligt lägre resultat för Svenska kyrkan 2011 jämfört med året före

2011 gav ett ekonomiskt överskott för Svenska kyrkan om 0,6 miljarder kronor, vilket var drygt en miljard kronor lägre än 2010. Det är framför allt intäktssidan som förklarar den stora skillnaden i resultat mot förra året. Dels sjönk nivån på intäkterna från kyrko- och begravningsavgifter, dels bidrog det negativa nettot från den nationella nivåns finansförvaltning till resultatminskningen. De minskade avgiftsintäkterna sammanhänger framförallt med minskad sysselsättning och därmed ett lägre avgiftsunderlag år 2009, vilket påverkar Svenska kyrkan med två års eftersläpning. Kostnadsökningstakten minskade dock ytterligare och var betydligt lägre än kommunernas kostnadsökningstakt under 2011.

Svenska kyrkans organisation

Svenska kyrkans juridiska form är *registrerat trossamfund*. Det finns tre nivåer i Svenska kyrkan: församlingar, stift och nationell nivå. Varje enhet är självständig och ansvarar själv för sin ekonomi och verksamhet. Det finns inga ägarrelationer mellan nivåerna. Svenska kyrkan som helhet kan därför inte ses som en koncern och det finns ingen koncernredovisning för Svenska kyrkan.

Medlemmar och kyrkoavgifter

Svenska kyrkan hade 6 519 889 medlemmar 2011 vilket motsvarade 69 procent av befolkningen. Utträdena år 2011 var 0,8 procent av medlemmarna och inträdena 0,2 procent av antalet icke-medlemmar. Mer information om medlemsutvecklingen finns på hemsidan www.svenskakyrkan.se.

Församlingen/samfälligheten och stiftet beslutar om lokal kyrkoavgift, regional kyrkoavgift och begravningsavgift. Genomsnittlig kyrkoavgift är 100 öre, (dvs. 1,00 procent av kommunalt beskattningsbar inkomst varav fyra öre är regional kyrkoavgift till stiftet) och genomsnittlig begravningsavgift är 24 öre. Uppgifterna avser 2012. Svenska kyrkan är huvudman för begravningsverksamheten överallt utom i Stockholms och Tranås kommuner. Begravningsavgift betalas av alla kommunalt skattskyldiga, kyrkoavgift endast av Svenska kyrkans medlemmar.

Församlingar och samfälligheter

Från och med 2012 finns det 1 439 församlingar. Många av dessa (943) samarbetar i *kyrkliga samfälligheter*.

Samfälligheten är i det fallet den ekonomiska enheten med det övergripande ekonomiska ansvaret. Bokslut upprättas då endast för samfälligheten. Det finns 774 sådana ekonomiska enheter, d.v.s. kyrkliga samfälligheter plus församlingar med egen ekonomi. De ekonomiska enheterna är av mycket varierande i storlek. Störst är Göteborgs kyrkliga samfällighet med 286 554 medlemmar och minst Fardhems kyrkliga samfällighet på Gotland med 709 medlemmar. Medianstorleken per ekonomisk enhet är 8 400 medlemmar. (Uppgifterna avser 31 december 2011).

Den lokala nivåns intäkter år 2011 var 17,7 miljarder kronor, kyrkoavgiftens andel av detta är cirka 70 procent och begravningsavgiften cirka 20 procent. De totala tillgångarnas bokförda värden var cirka

FAKTABLAD OM SVENSKA KYRKANS EKONOMI

31 miljarder kronor och drygt 40 procent av detta består av byggnader och mark, däribland kyrko- byggnader.

Stift

Svenska kyrkan är regionalt indelad i stift. I ledningen för varje stift finns en biskop och en stiftsstyrelse. Det finns 13 stift. Stiftets uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet.

Stiftens totala intäkter år 2011 var 0,9 miljarder kronor. Drygt 80 procent av intäkterna kommer från kyrkoavgiften och från utjämningsystemet. Stiftens totala tillgångar var 1,2 miljarder kronor.

Nationell nivå

Svenska kyrkan på nationell nivå har ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter som information, utbildning, ekumeniska relationer, internationell diakoni och mission, Svenska kyrkan i utlandet m.m. På den nationella nivån förvaltas även ett för hela kyrkan gemensamt reservkapital, vilket byggs upp under en lång rad år. Det inomkyrkliga utjämningsystemet och ett antal för kyrkan gemensamma IT-system administreras också på den nationella nivån.

Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ och sammanträder årligen. Kyrkomötet väljer kyrkostyrelsen i vilken ärkebiskopen är ordförande.

Totala intäkter var 2,2 miljarder kronor år 2011, varav 1,6 miljarder var utjämningsavgifter och -0,3 miljarder var resultat från finansförvaltningen. Av utjämningsavgifterna betalades 0,9 miljarder till stift och församlingar i form av utjämningsbidrag. Den internationella verksamheten ingår i de totala kostnaderna med 0,4 miljarder kronor.

Balansräkningen hade en omslutning om 8,6 miljarder kronor, varav 4,6 miljarder bestod av en långfristig värdepappersportfölj. Skulderna var 3,1 miljarder och bestod till största delen av likvida medel som församlingarna låter stå inne på Kyrkkontot, Svenska kyrkans interna koncernkontosystem.

Värdepappersportföljen förvaltas av externa förvaltare i enlighet med etiska värderingar så som de uttryckts i Svenska kyrkans finanspolicy. Kapitalet är avsett som ett reservkapital vid framtida större strukturella behov.

För detaljer hänvisas till den nationella nivåns årsredovisning som kan hämtas i pdf-format från hemsidan. Därifrån kan även finanspolicyn laddas ner.

FAKTABLAD OM SVENSKA KYRKANS EKONOMI

Svenska kyrkans ekonomi 2011

Resultat

Intäkter, kostnader och 2011 års resultat summerat för samtliga församlingar, samfälligheter och stift samt den nationella nivån:

<i>Intäkter</i>	<i>Mdkr</i>		
Kyrkoavgift	12,4	} 82%	
Begravningsavgift	3,6		
Utdelning från prästlönetillgångar	0,5	3%	1
Erhållna bidrag och gåvor	1,2	16%	2
Övriga verksamhetsintäkter	1,9		3
Resultat finansförvaltning	<u>-0,2</u>	-1%	
Summa intäkter	19,4		
<i>Kostnader</i>			
Lämnade bidrag	-0,4		
Övriga externa kostnader	-6,8		
Personalkostnader	-10,9		4
Av- och nedskrivningar	<u>-1,0</u>		
Summa kostnader	-19,1		
Övrigt	0,0		
Finansiella poster	<u>0,3</u>		
Årets resultat	0,6		5

Förklaringar:

- 1) Prästlönetillgångarna, som till största delen består av jord och skog, ägs inte av Svenska kyrkan, men kyrkan förvaltar tillgångarna och har rätt till avkastningen. Hälften tillfaller församlingarna och hälften stiftet. Här redovisas totalsumman.
- 2) Här ingår bland annat den kyrkoantikvariska ersättning som Svenska kyrkan får från staten för antikvariska merkostnader vid underhåll av kyrkobyggnader.
- 3) Här ingår bland annat hyresintäkter och andra sålda tjänster.
- 4) Antalet anställda omräknat till helårsanställda är 22 797 (2011).
- 5) Svenska kyrkan har inte verksamhet i vinstsyfte. Årets resultat ger därför ingen uppfattning om hur verksamhetsmålen uppnåtts.

Procentalen i resultaträkningen ovan uttrycker postens andel av totala intäkter (summa intäkter). Kyrkan är för sin finansiering till största delen, över 80 procent, beroende av kyrko- och begravningsavgiften. Ingen generell statlig finansiering utgår utöver den kyrkoantikvariska ersättningen som 2011 var 460 miljoner kronor.

De totala kostnaderna för *församlingsnivån* uppgick 2011 till 17,2 miljarder och fördelar sig enligt följande:

- 43 % församlingsverksamhet
- 21 % begravningsverksamhet
- 21 % fastighetsförvaltning
- 13 % gemensam administration
- 2 % serviceverksamhet (gravskötseluppdrag).

FAKTABLAD OM SVENSKA KYRKANS EKONOMI

Ekonomisk ställning

Balansräkningen nedan visar bokförda värden på tillgångar och skulder per 31 december 2011.

<i>Tillgångar</i>	<i>Mdkr</i>	
Byggnader, mark, inventarier	15,1	1
Finansiella tillgångar	10,5	2
Övriga tillgångar	<u>12,7</u>	3
Summa	38,3	
<i>Eget kapital och skulder</i>		
Eget kapital	30,8	4
Destinerade medel o avsättningar	1,5	5
Långfristiga skulder	2,0	
Kortfristiga skulder	<u>4,0</u>	
Summa	38,3	

Förklaringar:

- 1) En stor del av Svenska kyrkans fastigheter består av kyrkobyggnader, kyrkogårdar och begravningsplatser med ett mycket begränsat marknadsvärde. Det bokförda värdet som anges här avspeglar därför inte ett realiserbart värde.
- 2) Finansiella tillgångar utgörs av bankmedel, räntebärande värdepapper som obligationer samt aktier. Församlingarna har lite mer placerat i värdepapper än den nationella nivån, drygt fem miljarder kronor. På den nationella nivån förvaltas kapitalet av externa förvaltare som har etiska riktlinjer att följa. Den nationella nivåns riskexponering är i normalläget 50 procent aktier, 40 procent räntebärande värdepapper och 10 procent alternativa placeringar.
- 3) Övriga tillgångar består av kundfordringar, kortfristiga placeringar, kassa och bank m.m.
- 4) Eget kapital är en restpost, tillgångar minus skulder, och som sådan beroende av värderingen av fastigheterna. En värdering av fastigheterna till marknadsvärde skulle troligen kraftigt sänka storleken på eget kapital då fastigheterna till stor del består av kyrkobyggnader.
- 5) Destinerade medel är pengar som skänkts till kyrkan för särskilt ändamål men där de ännu inte hunnit förbrukas för detta. (Exempel: donation för inköp av ny orgel.)

Svenska kyrkan äger 3 385 kyrkor och kapell. Det motsvarar ungefär 1 900 medlemmar per kyrkobyggnad, och i landsbygdsförsamlingar är som regel antalet medlemmar per kyrka betydligt lägre. I Fardhems kyrkliga samfällighet i Visby stift går det endast 150 medlemmar per kyrka.

Ekonomi uppdelad mellan de tre nivåerna

Tabellen nedan visar hur 2011 års intäkter, kostnader och resultat för Svenska kyrkan fördelar sig mellan församlingar/samfälligheter, stift och nationell nivå. I tabellen syns även förändringar jämfört med 2010 års värden.

FAKTABLAD OM SVENSKA KYRKANS EKONOMI

<i>(Mdkr)</i>				
<i>Intäkter</i>	<i>2011</i>	<i>2010</i>	<i>Förändr</i>	
Församlingar	17,7	18,2	-0,5	
Stift	0,9	0,9	0,0	
Nationell nivå	1,3	1,7	-0,4	
Internt	<u>-0,5</u>	<u>-0,5</u>	<u>0,0</u>	1
Summa	19,4	20,3	-0,9	
 <i>Kostnader</i>				
Församlingar	-17,2	-17,0	-0,2	
Stift	-0,9	-0,9	0,0	
Nationell nivå	-1,5	-1,4	-0,1	
Internt	<u>0,5</u>	<u>0,5</u>	<u>0,0</u>	1
Summa	-19,1	-18,8	-0,3	
 <i>Årets resultat</i>				2
Församlingar	0,7	1,2	-0,5	
Stift	0,1	0,1	0,0	
Nationell nivå	<u>-0,2</u>	<u>0,3</u>	<u>-0,5</u>	
Summa	0,6	1,6	-1,0	
 <i>Totala tillgångar</i>	38,3	37,7	+0,6	
<i>Eget kapital</i>	30,8	30,2	+0,6	

Förklaringar:

- 1) För att kunna slå ihop de tre nivåernas intäkter och kostnader till totalsummor behöver i vissa fall eliminering göras av interna mellanhavanden, t.ex. vidareförmedling av bidrag som Svenska kyrkan fått av staten.
- 2) Årets resultat påverkas, förutom av intäkter och kostnader, även av t.ex. finansiella poster vilka inte specificeras i tabellen ovan. Man kan därför inte direkt härleda årets resultat utifrån intäkter och kostnader i tabellen.

Under 2011 minskade intäkterna för församlingarna jämfört med året innan, nivån på både kyrkoavgiften och begravningsavgiften sjönk på grund av det svaga taxeringsutfallet 2010. Resultatminskningen för den lokala nivån lindrades dock av att kostnadsökningstakten endast uppgick till en procent 2011, vilket var betydligt lägre än kommunernas kostnadsökningstakt. Skuldskrisen i Europa och USA hösten 2011 ledde till oro på de finansiella marknaderna och därför blev nettot från den nationella nivåns finansförvaltning negativt. Sammantaget leder detta till en resultatförsämring om cirka en miljard kronor för Svenska kyrkan jämfört med 2010.

Ekonomisk utveckling under 2000-talet

Svenska kyrkans intäkter har, med undantag för 2011, stigit under 2000-talet trots minskat antal medlemmar. Genom att utträdarna ofta är i yrkesverksam ålder innebär 1 procent i utträden visserligen att kyrkoavgiften minskar med mer än 1 procent. Men genom ökande medelinkomster steg genomsnittsmedlemmens kommunalt beskattningsbara inkomst. Avgiftsunderlaget för kyrkan ökade därmed och intäkterna har därför ökat trots något färre medlemmar. På kort sikt har sysselsättningsutvecklingen större betydelse än de relativt små förändringarna i antalet medlemmar, vilket avspeglas i hur kyrkoavgiften förändrats under 2000-talet. Genom att den kyrkoavgift som medlemmen faktiskt betalar ett visst år redovisas till kyrkan först efter två år, påverkas församlingens intäkter av förändring i sysselsättningen med två års fördröjning.

FAKTABLAD OM SVENSKA KYRKANS EKONOMI

In- och utflyttning har ofta mycket stor betydelse för en församlings ekonomi. Landsbygdsförsamlingarna har på grund av befolkningsomflyttningar under mycket lång tid levt med minskande medlems-siffror.

(Mdkr)	2000	2005	2010	2011
Kyrkoavgift	8,7	11,0	12,8	12,4
Begravningsavgift	2,4	3,1	3,7	3,6
Finansnetto	0,1	0,8	0,4	-0,2
Övriga intäkter	<u>2,2</u>	<u>3,0</u>	<u>3,4</u>	<u>3,6</u>
Summa intäkter	13,4	17,9	20,3	19,4

Under 2011 har två saker inträffat som brutit trenden med ökade intäkter för Svenska kyrkan. Dels sjönk avgiftsintäkterna som en följd av den djupa finanskrisen som följdes av sysselsättningsminskning under 2009. Dels inträffade nya finansiella oroligheter som en följd av skuldkriserna i Europa och USA 2011, vilket fick direkt genomslag på Svenska kyrkans värdepappersinnehav samma år.

Kyrko- och begravningsavgiftssatserna har under perioden varit i stort sett oförändrade:
(öre)

	2000	2004	2008	2012
Kyrkoavgift	95	97	98	100
Begravningsavgift	<u>28</u>	<u>25</u>	<u>25</u>	<u>24</u>
Summa	123	122	123	124

Prästlönetillgångar

Prästlönetillgångarna består av donationer, ofta ända från medeltiden, som getts till Svenska kyrkan för avlöning av församlingens präst. Funktionen att avlöna prästens lön har de inte längre utan avkastningen används till att stödja kyrkans arbete. Prästlönetillgångarna ägs *inte* av kyrkan, de är formellt sett stiftelse-liknande självägande förmögenheter. Genom lag har Svenska kyrkan uppgiften att vara förvaltare av tillgångarna och har rätt till avkastningen. Prästlönetillgångarna var skattebefriade fram till och med 2009.

Tillgångarna består av skog, jord och värdepapper. Värdet på tillgångarna var i december 2011:

(Mdkr)	Bokfört värde	Marknadsvärde
Skog och jord	7,7	30,8
Värdepapper	2,5	2,5
Övriga tillgångar	1,4	1,4
Skulder	<u>-0,2</u>	<u>-0,2</u>
Nettoförmögenhet	11,4	34,5

Marknadsvärdering har gjorts för samtliga prästlönefastigheter under 2010 och det värdet återges i tabellen ovan. Fastighetsinnehavet består av 460 000 hektar skogsmark, 50 000 hektar jord samt 20 000 hektar övrig mark. Innehavet har förändrats mycket litet sedan år 2000.

På basis av 2011 års resultat lämnar prästlönetillgångarna en utdelning om 476 miljoner kronor år 2012. Av detta får församlingarna 239 miljoner och stiftelsen 237 miljoner kronor.

FAKTABLAD OM SVENSKA KYRKANS EKONOMI

Mer information finns på Svenska kyrkans hemsida, www.svenskakyrkan.se och hos Svenska kyrkans informationservice, info@svenskakyrkan.se, 018-16 95 00.

Ansvarig för faktabladet: Jan Östlund